زمانێ رەخنێ د (بارانا درەوا)ن یا (عەبدولغەنی کۆڤلی) دا … عبدالرحمن بامەرنی

کۆمەلە هەلبەستێن (بارانا درەوا)، دیوانا پێنجێ یا هەلبەستڤان عەبدولغەنی کۆڤلی یە، ئەڤ دیوانە ژ (113) ناڤ و نیشانێن هەلبەستێ، دناڤا 130 لاپەرێن پەرتۆکەکا ژ قەبارێ نیڤ a4 دا هاتینە چاپکرن. پێشەکیا ڤێ دیوانێ ژی ژلایێ نڤیسەر (ئەدیب عەبدوللا) ڤە هاتیە نڤیسین. دگەل خواندنا من بۆ ڤان هەلبەستان، ل جارا ئێکێ ئەز ل سەر شعریەت دڤێ دیوانێ دا رەوستام، یا راست من قەلەمێ خوە بۆ تیژ کربوو، لێ تشتەکێ دی بالا من زێدەتر راکێشا، ئەو ژی زمانێ رەخنێ دناڤا ڤان شعران دا. تشتێ بەرێخوەدانا من ژ هزرا من ئەز پاشکێش کریم، هەلبەستڤانی خوە هند نزیکی جاددێ و کۆمەلگەهی کریە، لایەنێ شعریەتێ ژبیرا مرۆڤی وەك خواندەڤا دبەت.
(خواندن ژی هەر هۆسانە، ئەو خواندنا نەشێت تام و خۆشیەکێ ب مێشکێ ب بەخشیت، مروڤ نەشێت دگەل دا یێ بەردەوام بیت…!)

بۆچی رەخنە ل سەر شعریەتێ زال ببیت:

هەست و دەربرینێن هەر کەسەکی، هۆزا خوە، ژ رەنگڤەدانا تشتێن ل دەردۆرێن وی روو ددەن وەردگرن. تشتێن وی دکەنینن و دلگران دکەن. تشتێن خشیێ پێ دبەخشن و وی نە ئارام دکەن. ئەڤ رەنگڤەدانێن هەنێ ژی بۆ هەر کەسەکی، خوە برەنگەکێ جوداتر دیاردکەن. هەلبەستڤان ژی ژبەرکو خوەدان هەستن و ئەڤ هەستێن هەنێ دناڤا نڤیسینێن وان دا پەیدا دبن، برەنگەکی و دوان، بۆی ئەڤ هەلبەستڤانێ هەنێ هەست پێبکەت، بۆی بزانیت یێ کەتیە بن باندورا وان تشتان، ئەڤ هەمی تشتێن هەنێ دناڤا وێ هەلبەستێ دا بەرچاڤ دبن. مەرج نینە ئەو تشت ژی هەمی گاڤان دبیاڤەکێ دەستنیشانکری دا بن، عەشق و ئەڤینی یان شورەشگێری یان رەخنەیا جڤاکی بیت. لێ راستیەك ل پشت ڤێ چەندێ هەیە و خواندەڤایەك بو ڤان جورە نڤیسینان یێ هەی و خوەشیێ ژێ وەردگریت و تا بەرگریێ ژی ژێدکەت. نمونا شعرا بەری سەرهلدانێ و ئەو خواندەڤایێ شعرێن وی دەمی دخواندن و تام و خوەشی ژ وان شعران و هۆمایێن دناڤا وان شعراندا ددیت، هەمان ئەو خواندەڤا نۆکە تامێ و خوەشیێ ژ شعرا نۆکە نابینیت و ئەڤە ژی تشتەك سروشتی یە.
(خوە ژبیرنەکەین ژی، خواندەڤا رەخنەگرەکێ ئەکادیمی نینە، دا

بزانیت مەرجێن شعریەتێ دناڤ ڤان شعراندا هەنە یان نە، بتنێ وی دڤێت، کەسەك یا ب دلێ وی بێژیت و هندەك ژ ئازارێن وی کێم بکەت و تام و خوەشیەکێ بدەتێ…!)

رەخنە ب زمانێ خەلکی:

ئەڤ قەیرانێن روی ل هەرێمێ کرین، خوە د دو جۆرێن کێشەیان دا دبینن، ئێك سیاسی و یا دوێ ژی ئابوری. تا وی راددەی، کارلێکا ڤان قەیرانان ل سەر خەلکی هەیە، گەلەك جاران قەیرانێن ئابوری ب وی رەنگی کارتێکرنێ ل سەر ژیانا خەلکی دکەن، ئەڤ خەلکێ رۆژەکێ بتنێ ئومێدا وی رزگارکرنا کوردستانێ ژ دەستێن دۆژمنی و خەون و هیڤی ل سەر ڤێ چەندێ ئاڤاکرین، ئەڤرو ئەو خەون هەمی بوینە تشتەکێ ژبیرکری، ئەڤ چەندا هەنێ ژی ب ئاشکەرایی دناڤ ڤان هەلبەستان دا دیار دبیت، ئەگەر پەرەگرافەکی بێ نمونە بەرچاڤ بکەین:

(ئەڤە سالا نوی هات/ نزانم دێ بەرپەرێن نوی ڤەکەن/ دەستێن هەڤدوو گرن/ شەرمێ ژ خوینا شەهید و سێوی و بێ باباکەن/ ئێکودو ماچی کەن و لێك بورن/ یان دێ کوردستانێ فروشن/ پارچە پارچە کەن؟؟؟ (ژ هەلبەستا ئەڤ سالە چوو، لاپەرە 37،38).

دخواندنا ڤێ پارچە هەلبەستێ دا و بتایبەت ئەم ل دەستپێکا سالا نوی، خواندەڤای دڤێت بەرسڤەکێ ژ سیاسەتمەدارێن کورد وەربگریت! هەبونا داعش وەك دوژمنەکێ راستەوخو گەفێن بەردەوام؟ هەبونا ترسا (حەشد ئەلشەعبی) پشتی نەمانا داعش؟ هەبوونا ئیرانێ و تورکیا و کارتێکرنا وان ل سەر پارتێن سیاسی؟ پەرلەمانەکێ ژ کارکەفتی و حکومەتەکا ئفلیج؟ قەیرانێن نەبوونا موچەی و کارەبێ و گازێ ووووو هتد. دڤی پەرەگرافی دا، ئەوا هاولاتی نەشیایی بگەهینت، هەلبەستڤان یێ بێ بەروڤاژی دکەت، ئەو ب لێکئینانێن خوە یێن شعری یێ دبێژیت: ژ ئەنجامێ ناکوکیێن دناڤبەرا وە دا، کوردستان یا دهێتە فرۆتن!

یان ڤی پەرەگرافی:

(ددەمەکی/ جاش هەبوون/ لێ هێران و ئاش هەبوون/ مە دزانی کیش جاشە/ کی پارتیە/ کی ئاشە/ کی ئاشڤانە/ کی کاروانییە/ کی خودانە/ کی دزو موغلاچیە/ کی سیخور و تالانچیە/ کی شورەشڤانە/ ئەڤرێ/ هەمی بوونە جاش/ پشتی نەماین/ هێران و ئاش/ جاش بوونە حاکم و پاشا/ رۆژێ سەد جار/ دبێژن حاشا/ خودێ حەشرا مە نەکەت دگەل/ گەندەلچیا و خودانێت بیست معاشا. هەلبەستا حاشا لاپەر 209، 210).

هەر کەسێ ژیانا بەری سەرهلدانێ دیتی و ڤێ پارچە هەلبەستێ بخوینیت، ئەو زولم و زورداریا بەعسیان دگەل خەلکێ بێگونەهـ دکر، بتنێ ژبەرکو کوردن، چ جاران ئەو رۆژ ژ بیرێ ناچن. راستە ئەو رژێم روخیا نەما، بەلێ کەسانێن دی هەبون و دارودەستەکێن دی هەبون، خەلکی نەخوشیا خوە ژ بەر ددیت، ئەو ژی رەفیق و چەتە و موستەشار بوون، دگەل روخیانا وێ رژێمێ، جارەکا دی هەڤکێشە دبەرژەوەندیا وان کەسان دا زڤریڤە، ئەو کەسێن ئەڤ هاولاتیێ بێگونەهـ، چ ژیارا خوە ژ بەر وان نە، ئەو کەسێن ل سەر حسابا خوینا کوردان، یاری بو خوە ب پاران دکرن، ئەڤرو ژی خوەدان چەندین موچەنە و خوەدان پایەنە، هۆسان هەلبەستڤان بەحسێ ڤێ نەدادیێ دکەت.
(خوە خواندەڤانی ژی، دڤێت هەمان تشتی ژ ڤان سیاسەتمەداران را بێژیت…!)

بۆچی بارانا درەوا؟

دا کو ژیان بەردەوام بیت، دڤێت زڤرینا عەردی یا دروست بیت و دەمێ ژیان ل سەر عەردی بەرەڤ مرنێ دچیت، پایز دهێت و داروبار بەلگێن خوە دوەرینن و زڤستان گەفێن مرنێ ل سەر هەمی شینکاتیێ دکەت، خەلك هیڤیا ل سەر هاتنا بارانێ رادچینن، ژبەرکو باران دشێت بەردوامیێ بدەتە ژیانێ، لێ دەما هیڤیێن خەلکی درەو پێڤە بهێن، هینگێ خەلك بێ ئومێد دبیت و بهزرا من هەلبەستڤان دەهلبژارتنا ڤی ناڤی دا بو پەرتۆکەکا تژی رەخنە، ناڤەکێ دروست و دجهێ خوەدا یێ هەلبژارتی، ژبەرکو، ئەو هیڤیێن خەلکی خەون ل سەر راچاندین، درەو هاتنە شینێ و بێزاری بخەلکی ڤە دیار بو. ئەڤ چەندا هەنێ ژی دشعرا (ئەڤە چ وەلاتە؟) دا ب ئاشکەرای و دەق و دەق دیار دبیت، وەك ڤان پەرەگرافان ژ هەمان هەلبەست:

- (ئەڤە چ وەلاتە/ دز و گەندەل تێدا دگرنژن؟).
- (ئەڤە چ ماندیبوون و خەباتە/ فەرمانبەر و ماموستا/ بێ بەرامبەر خو دوەستینن و پێڤە دمرن؟).
- (ئەڤە چ خانەنشینن/ ب دوسەد هزارا سالێ خرێ دقەتینن؟/ دیارە حکومەت یا ل هەوە شارەزایە/ چ دکیسك و قەلینێت وە نەمایە).
- (ئەی وەلاتێ پری پەترول/ ئاخا تە زۆرە/ بۆ ترك و عەجەما خێر و بێرە). ژ هەلبەستا ئەڤە چ وەلاتە؟ لاپەر 114، 115، 116.

خواندەڤا ژ ڤێ پەرتۆکێ ل کیڤەیە!

هەلبەستڤانی ددیوانا (بارانا درەوا)ن دا، بالانسا شعرێن خوە ب ئالیێ هەست و دەبرینیان دا ئالیسەنگ کریە و هەر کەسەکێ ڤان هەلبەستان بخوینیت، ڤێ راستیێ ب زیقی دبینیت و خوە دناڤ وێ جیهانێ دا دبینیت، یا هەلبەستڤانی بو خوە بناڤێ شعران پاوان کری. (هەر هێسایە ژی، شعر بخوە دویرکەفتنە ژ جیهانا راستیان، رەڤینەکە بەرەڤ خەیالەکا چێکری و دڤێ جیهانێ ژی دا، بتنێ خواندەڤایە بریارێ ددەت، کا چاوان د دشعرێ بگەیت و چ شروڤەکرن بدەتێ…!).

تێبینی:
دروژناما ئەڤرو ژمارە 2035 یا روژا 17/1/2017ێ دا هاتیە بلاڤکرن.

نازم حیکمەت… لە دوو تەوەری ژیانی … ئامەدەکردنی: ئەحمەد کامەران

تەوەری یەکەم- نازم حیکمەت لە حزبی کۆمۆنیستی تورکیا

سەرچاوە|کتێبی ژیان و ئەدەب و سیاسەتی نازم حیکمەت| نووسینی |ئیسماعیل عەلی|
نازم حیکمەت شاعیر و شانۆنووس دیاری تورکیا | 1902 تاوەکو 1963
نازم حیکمەت هەر لەتەمەنی لاوێتیەوە ئاوێزانی سیاسەت دەبێت و خاوەن بیرو باوەڕێکی زەحمەت کێشانە دەبێت لەگەڵ چینی هەژار و لێقەوماوان بووە هەر بۆیە لەتەمەنی 30 ساڵییەوە دەچێتە ڕیزەکانی حیزبی کۆمۆنیستی تورکیا کە دەکاتە ساڵی 1932 , پیاوێکی نەترس و نەگۆڕ و خاوەن بیروباوەڕێکی کۆمۆنیستی بووە کە بە درێژایی تەمەنی قەت لە شعری شۆڕش گێڕی دانەبڕاوە.

نازم حیکمەت هەمیشە شیعر و سیاسەت و ژیانی لێکتر جوودا نەکردۆتەوە پێی وابووە کە شیعر خەباتێکی راستەوخۆی مرۆڤە بۆ وروژاندنی خەڵك شیعر و خەبات وکرێکی راستەقینەی ژیانن,نازم حیکمەت هەمیشە هەوڵی ئەوەی داوە ئەو وشانە ئازاد بکات کە زەمەنێکی زۆر شەختە بەند کرابوون لە پێناو ئازادی مرۆڤ و

چەسپاندنی عەدالەت کە زۆر لە گەلانی دنیا لێی بێ بەش کرابوون.

نازم حیکمەت لە کولتوری جیهانیدا وەك قوتابخانەیەکی شیعرو خەبات ناوزەندەکراوە, وە لەم پێناوەشدا ئازاری چەشتووە وە ئەگەر چی سێیەکی ژیانی لەم دیو شیشەکانی بەندیخانە و ژوورە تاریکەکانی بەسەر بردووە, بەڵام ڕووحی شۆڕشگێڕانەکەی کپ نەبێتەوە , شیعرەکانی لەگەڵ ریتمی دڵی دا ئەودا بەردەوامیان هەبووە, ئامانجی سەرەکی نازم حیکمەت ریسواکردنی فاشیزم بووە ئەمەش وای کرد کۆنە پەرستەکانی تورکیا ڕقی لێ هەڵبگرن و ساڵی 1938 جارێکی تر بیگرن و لە بەندیخانەی بورصە بیهێڵنەوە وە فەرمانی زیندانیکردنی بۆ ماوەی 28 ساڵ بەسەریدا سەپێنرا , ژیانی لە زیندانی تاکەکەسی بردە سەرەوە تا ئەو کاتەی باری تەندروستی بە تەواوی تێك چوو و ساڵی 1950 مانگرتنی لە خواردن ڕاگەیاند, بەوهۆیەوە شەپۆلێکی ناڕەزایی فراوان سەرانسەری جیهان گرتەوە و توانی نازم حیکمەت لە دەست جەلادەکان دەربهێنرێت , وە پاش ڕزگار بوونی ڕووی کردە یەکێتی سۆڤیەتی جاران ئیتر لەوێ مایەوە تاوەکو کۆچی دوایی کرد.

تەوەری دووەم- نازم حیکمەت لە بواری …ڕۆژنامەنووسیدا

ناکرێت توێژینەوە لەسەر شیعرو ئەدەبیاتی نازم حیکمەت بکرێت و وە فەرامۆشی ئەو کار و بەرهەمانەی بکەین کە لە نێو لاپەڕەی ڕۆژنامەو گۆڤارەکانی ئەوسای تورکیا بە تایبەتی ڕۆژنامەی (اید ینلق و ڕۆشنگەری و التنویر) کە ڕۆڵی سەرەکی پێی دەبەخشرێت لە نێو مێژووی ڕۆژنامەنووسی تورکیدا, کە بە وتار و شعرەوە جێگەی دیاری خۆی لە دڵی گشت دڵسۆزێکی گەل و نیشتمان پەروەردا هەبووە,
نازم حیکمەت جگە لەو ڕۆژنامانە گۆڤارێکی تایبەتیشی بەناوی(کوتك وداس)هەبوو , بەهۆی ئەو هەڵبەست و گوتارانەی لە ڕۆژنامەی (ایدینلق وڕۆشنگەری و التنویر) دا بڵاوی دەکردەوە سزای 15 ساڵ زیندانی بۆ دەرچوو , بەڵام توانی لێ هەڵبێت و سەر لەنوێ بگەڕێتەوە بۆ یەکێتی سۆڤیەت, پاشان بە سوود وەرگرتن لە یاسایەکی لێبووردن ساڵی 1928 گەڕایەوە بۆ تورکیا لە گۆڤاری مانگانەی ئامۆزدا کاری کرد.

کورتیەك لە ژیانی…

نازم حیکمەت لە ساڵی 1902 لە شاری سالۆنیکا لە یۆنان لە دایك بووە لە خێزانێکی ئۆرستکراتی , باپیری نازم ناوی محمد پاشای مەولەوی بووە قەسیدەی ئاینی بە زمانی تورکی نوسیبوو کە پڕبوون

لە وشەی عەرەبی و فارسی ,حیکمەت پاشا کاری قونسڵی کردووە لە هامبۆرگ وە بەڕێوبەری وەزارەتی دەرەوی تورکیا بووە وە یەکێك بووە لە سەرکردە دیارەکانی حزبی یەکێتی تەرەقی, دایکیشی دایکێکی وێنەکێش و خوێندەوار بووە وە شارەزاییەکی چاکی هەبووە لە ڕۆشنبیری فەرەنسیدا.

نازم یەکەم قەسیدەی خۆی لە تەمەنی سێزدە ساڵی بڵاو کردۆتەوە لە ئیستەنبۆڵ قەسیدەکەش لەوە سەری هەڵدا کە ئاگرێکی گەورە لە باڵەخانەکەی بەرامبەر ماڵیان هەڵگیرسا قەسیدەکەش ناوی لێنا (سووتان) وە قەسیدەی دووەمی لە تەمەنی چواردە ساڵی نووسیوە دەربارەی جەنگی جیهانی یەکەم کە لەو جەنگەدا خاڵی لە دەستدا بوو.وە خوێندنی ئابووری و کۆمەڵایەتی لە مۆسکۆ خوێندووە ساڵی 1921 تا 1924.

هەموومان ماریاین، لە بەرامبەر سەرکوتکەرانی ئازادیدا … موئەیەد ئەحمەد

هونەرمەندی لێهاتوو وناسراو بەڕێز ماریا هەورامی چەند ڕۆژێک لەمەوبەر لە دەستپێشکاریەکی نایابی هونەریدا گۆرانیەکی تازەی خۆی پێشکەش کرد لە دەرەوی ستۆدیوکان لە شەقامی سالم لە شاری سلیمانی. گۆرانیەکەی هونەرمەند بە دەم هەڵپەرکەی بە جۆشی لاوانێکی زۆر لە کچ وکوڕی تامەزرۆی ئازادی نمایشکرا. هەموو ئەم ئاهانگە ساتێکی خۆشی وئاسودەیی دروست کرد بۆ بەشداربووان وتەماشاکاران وهەر کەسیش کە دواتر لە تەلەفزیۆن وسوشیال میدیاکانەوە بینیبێتی. ئەم دەستپێشکاریە هونەریە جیگەی ستایشی هەر کەسیکە کە خۆازیاری خۆشی وئاسودەیی وکامەرانی بێت بۆ ئینسانەکان. لە ناخەوە دەست خۆشی لە هونەرمەندی بەڕێز ماریا هەورامی وهاوکارنی ئەکەم بۆ ئەم کارە هونەریە جوان وسەرکەوتووە.

لە دنیای پێشکەوتووی ئەمرۆدا، لەم کارە ئاسایی تر نیە کە ئەم هونەرمەندە پێی هەستاوە، کەچی هەندی لە مەلاکان لە کوردستان

وئیسلامیستەکان کەوتونەتە هیرش وجنیودان بە ماریاو هاوکارانی وسوکایەتی بە لاوان وهاوووڵاتیان ئەکەن. دیارە لە ئاستێکی کۆمەڵایەتی بەرێن لە کوردستاندا بەرپەرچی ئەم ئیسلامیستانە دراوەتەوە وبونەتە جێگەی تۆڕەیی وبێزاری خەڵک وگاڵتەجاریان.

پرسیاری سەرکەی لێرەدا ئەوە نیە کە بۆچی ئەو مەلا ئیسلامیستانە سوکایەتی وجنێوفرۆشی ئەکەن بە خەڵک چونکە وەلامەکەی روونە، ئەوێش ئەوەیە کە بە سادەیی ئەوان مەنهەجیان داعشیە. ئەوە ناسنامە وپڕاتیکیانە وئەم □هێرشەشیان لە هێچ خانەیەکی تردا جێگەی نابێتەوە جگە لە خانەی داعشیەکان وئەوە نەک خەڵکی کوردستان بەڵکو سەرجەم بەشەریەتی ئەمرۆ ئەیزانێ. ئەسڵی مەسەلەکە شتیکی ترە وپرسیاریکی ترە ئەوێش ئەوەیە کە بۆ ئەبێ مەلا ئیسلامیستەکان خۆیان بکەن بە دەم ڕاستی کۆمەڵ و بە ناوی کۆمەڵەوە جنێوبدەن؟ وکێ ئەم هەقەی داونەتێ؟ لە وەڵامدا مەلا ئیسلامیستەکان ئەڵین چونکە ئەم کارەی ماریا پیچەوانەی کۆمەلگەی ئیسلامی ئێمە یە وحرامە؟ گەر پ□□ان بڵێین باشە بۆچی حرامە؟ پێت ئ□□□ی لە ئیسلامدا حەرام کراوە وتەواو ونوقتە سەری دێڕ؟

بەهەرحاڵ، ئەوان چەند وەڵام بدەنەوە پرسیارەکان زەقتر ئەبنەوە، وئەبێت بەوەی ئەی باشە بۆچی ئەبیت خۆشی وشادی وداهێنانی هونەری حەرام بێت؟ بۆ ئەبی کچیکی هونەرمەندی لێهاتوو لە ناو شارەکەی خۆیدا داهێنانی هونەری بکات وخەڵک دلخۆش وکامەران بن بەڵام بە ناوی کۆمەڵ وحەرام وح□□□ا□□□و□ کەمپینی جنێودان بەڕێ بخرێ بەڕوویدا؟ بۆ ئەبێ بە گۆیرەی ئەم دەق وئەو دەقی مێژوویی گۆرانیەکەی حەرام بکرێت یا ح□□□□؟ خ□ ئەو ئەمرۆ گۆرانی ئ□□□□ت نەک لە دیان سەدەی ڕابوردوودا، ولە ووڵاتێکدا ووتویەتی کە ئینسانی هاوچەرخی تیا ئەژی، گەر بە شکڵیشی بێت یاسای خۆی هەیە، ماریه نە تاوانی کردووە ونە یاسای شکاندووە. ئەمانە وچەندەها پرسیاری تر بێ وەڵام ئەمێننەوە.

مەسەلەی سەرکی ئەوەیە کە رەوتی ئیسلامی سیاسی وهەموو تاقم وتاکە ئیسلامیستەکان سیاسەت ئەکەن وئیسلامیزم ئایدیولۆژیانە وبەرژەوەندی چینایەتی بورژوازیانە وتایبەتی خۆیانیان هەیە. گۆرانیە هونەریەکەی ماریا جێگەیان پێ لێژ ئەکات لە ناو کۆمەڵدا بۆیە والێیهاتونەتە سەر چنگ.
لە کاتێکدا کە بە هێچ جۆریک بۆ هێج ئایدیلۆژیاو مەزهەب وتاقمیک نیە کە بەر بە ئازادی وپێشکەوتنی کۆمەڵایەتی بگرێت وگورانی وخۆشی لە ئینسانەکان قەدەغە بکات، بەشیک لە مەلاکانی تر باسی ئەوە ئەکەن

کە نەخێر ئەو کارەی ماریا وهاوکارانی لە دەروەی ئیسلامدا نیە وحەرام نیە ودەق ئەهێننەوە بەی. بەم جۆرە مەلایانەش ئەڵێم پێویست ناکات خۆتان ئەزیەت بدەن چونکە ئازادی ژنان وگورانی وخۆشی ئینسانەکان پیویستیان بە رۆخسەت وپاسپۆرتی ئایدیەلۆژی نیە.

هەر سەربەرز بیت هونەرمەندی بەڕێز ماریا هەورامی
٢٠١٩-٨-١٥

فەرهاد پیرباڵ (1) … بەختیار محەمەد

فەرهاد پیرباڵ ئازاد کەن! ئەو نە کەسی کوشتووە، نە دزی کردووە… بەڵێ ئەو کتێبی سوتاندووە (تاوانێکی گەورەیە، چونکە تەنیا تاریکپەرستان و دیکتاتۆران ئەم تاوانە دەکەن)؛ بەڵام فەرهادێك، کە عەشقی کتێبە بۆ کتێب دەسووتێنێ؟ تۆ بڵێی بیەوێ تۆڵەی ئازاری ژیانی خۆی لە کتێب بکاتەوە؟ ئەی لە هەندێك پیاوی دەسەڵات تووڕەیە؟… دەزانم، ئەو یاخییەکی خەیاڵپڕاو و وەهمدارە. نووسەر و ڕۆشنبیرێکی یەکجار بەتوانایە: نووسەر و ڕۆشنبیرێکی یاخی؛ وەلێ وەهمپەرستێکی خراپ و عاشقێکی گەورەی خۆدەرخستن. ئا ئەمە فەرهادی سەرگەردان کرد! ئەو دەیەوێ نیچە بێ؛ بەڵام ئایا ئەو بەفیعلی نیچەی کوردییە، یان تەنیا وەك منداڵێك لاسایی ئەو دەکاتەوە؟ بەڵام ئەو دەبێ بزانێ، نیچە بەرلەوەی جەستەیەکی یاخی بێ، فیکر و فەلسەفەیەکی ڕەخنەگری یاخییە. ئەو بیریارێکی خوانەناسیشە. ئەو یاخیبوون و بلیمەتیی شێتیان کرد، نەك یاخیبوون و خۆنمایشکردن لە شەقامەکان. بەڵێ فەرهاد لەناو عەشقی شوهرەتدا دەژی. ئەو وەك ڕەنگی تابلۆ سەرشێتەکانی خۆی پەرت کردووە و نایەوێ کەس تێی بگا. وەك ماڵە مۆزەخانەکەیشی دێی مۆزەخانەیی خۆی بۆ هەموو کەسێك دەکاتەوە (بۆ هەموو کەسێك، کە وەك ئەو سەرشێت و یاخی بن).

من نازانم ئەو خواپەرستێکی درۆزنە، یان ڕاستگۆیە، کاتێك دەڵێ: ((ئێستا تاکە کتێبێك، کە بتوانێ دنیا بگۆڕێ قورئانە))؟ (2) لە سیاسەتدا پراگماتیکییە، یانیش دیماگۆگییە؟ ڕاستییەکەی ئەو هەندێك

جار هەڵپەرستانە دەم لە پرسە سیاسیەکان دەژەنێ. ئەو سەردەمێك لایەنگریی حوکمی پاشایەتی دەکرد لە کوردستاندا، بەڵام کوا کوردستان دەوڵەتی هەیە، تا حوکمی پاشایەتی تێیدا بەرقەرار و سەقامگیر بێ؟ ئەمە دژکارییە: تۆ لیبراڵ بی و پاشاخوازیش بی؛ پیشکەوتنخواز بی و کۆنەپەرستیش بی… فەرهاد پەرتۆکە وەهمی کوشندە پەرتیان کرد. ئەو عەشقی ئەوەیە هەمیشە باسی بکرێ؛ وەلێ بەلایەوە گرنگ نییە چۆن باسی دەکرێ. ئا ئەمە کۆتاییە تراژیدییەکەی کەسایەتی کۆمەڵایەتی و ئەدەبی و ڕۆشنبیریی فەرهادە! کۆتاییەك دەشێ سەرەتای تێهەڵچوونەوە بێ و سەرلەنوێ فەرهاد بەخشش و داهێنانمان پێشکەش بکا.

ئەو چیرۆکخوانێکی باشە. هەموومان حەزمان لە گێڕانەوەی ڕووداو و چیرۆکەکانی ژیانی خۆی و پاڵەوانەکانیەتی. ئەو هەندێ جار شیعری جوانیش دەنووسێ. شیعرێك لەسەر ((قوز)) دەنووسێ، تا بڵێی ناوازە و دەگمەنە. فەرهاد ئازاد کەن، با شیعر و گۆرانی و چیرۆکمان بۆ بڵێ! ئایا ئەو لە بەندیخانەش هەر فەرهادە خەیاڵپڕاوە یاخییەکەیە؟ ئایا لەوێش خەریکی کار و بەخششی ئەدەبی و هونەری و داهێنانە؟ ئایا لە ئاکامدا ئەو دەتوانێ وەهم و خەون و شێتایەتی و یاخی بوونی خۆیمان بۆ بکاتە ژانرەکانی داهێنان و عەشقی ژیان و ژن و ((قوز)) نەیکوژن و ئەمجارە کۆتایی بە ژیانی پێ لە کارەساتباری خۆی نەهێنێ؟

بەڵێ ئەفسووس، ئەو وەهم کوشتوویەتی و خولیای زیاتر ناوبانگ و شوهرەت پەیداکردن وێران و ویڵیان کردووە.

ئەو ڕاستیش دەکا، کە دەڵێ: ((دەبێ دادگاکانی کوردستان دادگایی بکرێن!)).

دەسا ئەی دادگا دیل و تاوانبارەکانی کوردستان، فەرهاد ئازاد کەن، با هەولێری شەرمن جووڵەی تێبکەوێ!

(1) من لێرە هەرگیز بەرگریی لە ڕەفتارە بێهوودە و سەرشێتەکانی وەك کتێب سووتاندن و شت شکاندنی فەرهاد ناکەم، بەڵام دەشێ لەگەڵ ئازار و موعاناتی ئەو وەك مرۆڤێك هاوسۆز بین و وەك ئەدیب و کەسایەتییەکی ڕۆشنبیریش خۆشمان بوێ. ئەمە پەرێزی ئەو پاك ناکاتەوە لە تاوانی کتێب سووتاندن، بەڵام دەشێ لە شوێنێکی دیکە و بە شێوازێکی دیکە سزا بدرێ، نەك لە بەندیخانە. ڕاستییەکەی ئەو دەبێ یارمەتی بدرێ لەو دۆخە ئاڵۆز و شڵەژاوەی، کە تێی کەوتووە. فەرهاد ئەدیب و نووسەریکی بەتوانایە، پێویستمان بە بەخشش و

بەرهەمی ئەوە، نەك ڕۆژ تا ئێوارە لەسەر شەقامەكان وەك شێت خۆی نمایش بكا. شتێكی دیكە هەیە فەرهاد نەدەبایە خۆی بخاتە ناو تەڵە و دەسیسە و مەعمەعەی بەرژەوەندی گەندەڵیی حزبایەتییەوە، كە ئێستا وا باجەكەی بە قورسی دەدا.

(2) نازانم تەواو دڵنیا نیم ئەم وتەیەم بەتەواوی تۆمار كردووە، یانیش بە شێوەیەكی دیكەیە؟

بەختیار محەمەد

مەلا كۆنەپەرستەكان پێویستە بێدەنگ بكرێن ... جیهاد موحەمەد

كوان و لە كوێن مەلا مەنەوەرەكان؟ كوان و لە كوێن نەوەو قوتابیانی مەلا مەنەوەرەكان؟
كوان و لە كوێن كۆمەڵگەی مەدەنی و سێكۆلار و عەقڵانی؟
مەلا مەزهەر خوراسانی و مەلا هەڵۆ و هەموو مەلا كۆنەپەرستەكان، ئەگەر دەسەڵاتی حوكمڕانانی كوردستان لە پشتیان نەبن، ناتوانن نە كۆمەڵگە بشێوێنن، نە بڕیار لەسەر بەدڕەوشتی خەڵكی مەدەنی و هونەرمەندان بدەن.
ئەگەر مەلا منەوەرەكان و قوتابیانی مەلا منەوەرەكان بێنەدەنگ و نەیەڵن مەلا كۆنەپەرستەكان بە ناوی دینەوە شەڕێكی نەبڕاوە هەڵبگیرسێنن، ئەوە مەلا كۆنەپەرستەكانیش ناتوانن ئەو هەموو سوكایەتییە بە خەڵك بكەن.
دەسەڵاتە بە ناو مەدەنی و سێكۆلارەكەی كوردستان، جگە لە بڕەودان بە نادادپەروەریی و نایەكسانی، جگە لەو هەموو قەیرانە ئابوورییە و دارایییەی دروستیان كردووە، جگە لەوەی بێكارییەكی ترسناكیان دروستكردووە، پشتیوانی مەلا كۆنەپەرستەكانیش دەكەن. دیارە ئەم پشتیوانیكردنە ناڕاستەوخۆیە، بە مەبەستی ئەوەیە، شەڕ و پێكدادان لە نێوان خەڵكی كوردستاندا بە ناوی ئاینداری و بە ئاینییەوە دروست بكەن بۆ ئەوەی كەس نەپەرژێتە سەر ئەوەی ڕەخنە لە دەسەڵات بگرێت.
هیچ وڵات و دەوڵەتێكی ئیسلامیی لە ناوچەكەدا هێندەی كوردستان مەلای

کەنەپەرستی تیا نییە. ئەوەتا لە تونسدا چونکە دەسەڵاتە حوکمڕانەکەی بەرەو عەقڵانیەت دەڕۆات، بەردەوام حیوار لە نێوان بەرەی سەکۆلار و حیزبە ئیسلامیەکاندا هەیە. ئەم حیوار و دیبەیتانە هەندە بەربڵاوە گەیشتووەتە ئەوەی کە کۆمەڵێک مەلا و پیاوی ئاینی لە تونسدا قسە لەسەر ئەوە دەکەن، کە مەی حەرام نییە. کەس هەیە لە کوردستاندا، هیچ مەلایەکی منەوەر هەیە لە کوردستاندا بتوانێت قسەیەکی وا بخاتە ناو ئاینداریەکانەوە بۆ گفتوگۆ؟. مامۆستا فاتیح شارستێنی بەڕێز کە هەندێک بە نەرم قسە دەکات لەسەر دین و زۆر جار لەسەر کێشە کۆمەڵایەتیەکان هەڵدەداتە و دێتە دەنگ، ئەوەتا مەلا کەنەپەرستەکان بە ئاشکرا بە "دەجال" ناوی دەزڕێنن. مامۆستا سامان چونەک لایەنی حەق دەگرێت، چونکە دەیەوێت دین نەبێت بە پاساو بۆ شەڕ و پێکدادان، چونکە بە عەقڵانی قسە لەسەر دین دەکات ئەوەتا لە لایەن دەیان مەلای کەنەپەرستەوە دەیبوغزێنن و بە زەندیق و کافری دایدەنێن. مەلا محەمەدی مەلا فایەقی شارەزووری چونکە مەلایەکی باشە و لە خۆیەوە کەس بە کافر دانانێت و دینی نەکردووە بە مەسەلەیەکی پۆپۆلیستی بۆ خزمەت و بۆ ناوبانگی خۆی، هیچ کات لە تیڤیەکانەوە بانگ ناکرێت بۆ ڕوونکردنەوە و دەسەڵاتیش ئەوەندە گرنگی پێ نادات.

من باش دەزانم، مەلا و پیاوی زۆر عەقڵانی لە کوردستاندا هەیە، بەڵام بە داخەوە دەسەڵات پشتیوانیان ناکەن.

ئەم هەموو ناو زڕاندن و سوکایەتیکردنە بە خەڵکی مەدەنی، بەوانەی ڕایان وایە کە حکومی سەکۆلار بۆ ئەمڕۆی کوردستان باشترین حوکمە، ئەو هەموو سوکایەتیکردن و جنێودانە بە هونەرمەندان، بە نووسەران، بە ڕۆژنامەنووسان، لە لای مەلا کەنەپەرستەکانەوە، بە هیچ جۆرێک دادوەرەکان ناجوڵێنێت، ئەمە زۆر سەیرە و لە هیچ جێگەیەکی دنیادا شتی وا نییە.

ئەگەر خەڵکی مەدەنی و سیکۆلار، ئەگەر کەس و ڕێکخراوە عەقڵانیەکان نەیەنە دەنگ بەرامبەر بەم مەلایانەی کە لە پەنای دینەوە و بە ناوی خواوە دەیان و سەدان قسەی نابەجێ و ئابڕووبەر بەرامبەر بە خەڵکی دەکەن، ترسناکە، ترسناکیەکی گەورەیە و کۆمەڵگەی کوردستان بەرەو شەڕێکی نەبڕاوە دەبات.

لەسەر دەسەڵات و حکومڕانەکانی کوردستان پێویستە بە زووترین کات ئەم جۆرە مەلا جنیوفرۆش و بوختانکەرانە بێدەنگ بکەن.

ئەم جۆرە لێدوان و قسە و قسەڵۆک و جنێودان و هەڕەشەکردنە بە ناوی خواوە، ئەم جۆرە تەکفیرکردنانەی خەڵک، ئەم جۆرە خۆسەپاندن و بە زۆر کۆمەڵگە کردنە بە کۆمەڵگەیەکی یەک دەنگ بەهێنانە ئارای تاریکستانییەوە یەجگار ترسناکە.

کەس بۆی نەبێت، گەڕان بچێت، کەس بۆی نەبێت موسیقا بژەنێت و گوێ

لە مۆسیقا بگرێت، کەس بۆی نەبێت بە دەنگی قاقا پێبکەنێت، کەس بۆی نەبێت جل و بەرگی سفور لەبەربکات، کەس بۆی نەبێت سەمابکات و هەڵپەڕێت، کەس بۆی نەبێت بچێ بۆ سەیری شانۆگەریەکان، کەس بۆی نەبێت بچێت بۆ سینەمان، کەس بۆی نەبێت ئارایشت بکات و خۆی بڕازێنێتەوە، کەس بۆی نەبێت بچێت بۆ سەیران و چێژ لە جوانی سروشت و بەهار ببینێت، سەرەڕای ئەمەش مەلا مەزهەر خۆراسانی بەڕێز ژنی کورد بە داینەسۆر بچوێنێت، لە کاتێکدا کە ژنی کورد سەلماندیان چەند ئاز و بە توانان، شان بە شانی پیاو تفەنگی مەردایەتیان کردووتە شان، لە لایەک مندە کە جوانترین و گەورەترین بەرهەمە بەخێو دەکەن و لە لایەکی تر شان بە شانی پیاوەکان لە خەبات و تێکۆشاندا بوون، چ عەقڵ و لۆژیکێک ئەم قسەیەی بەڕێز مەلا مەزهەر قبووڵ دەکات؟ ئەنجامی ئەمە یەجگار ترسناکە و کۆمەڵگەی کوردستان بەرەو تاریکستانی و دواکەوتوویەکی تەواو دەبات ئەگەر ڕێگەی پێنەگیرێت. بە بڕوای من ئەم مەلایانە چەند زیان لە بەرەی کۆمەڵگەی مەدەنیەت و دیموکراتیەت دەدەن، زۆر لەوەش زیاتر زیان لە دین دەدەن.

جیهاد موحەمەد
١٥/٠٨/٢٠١٩

ئەدەبی منداڵان ... دوو هۆنراوە بۆ منداڵان ...

فەرهاد ئەحمەد بەرزنجی

دایکم

دایکم بەرزو پیرۆزە
کەسیکی زۆردڵسۆزە
چاوانی پڕ گەشبینی
دڵخۆشم بە بینینی
شەو و ڕۆژ بەبەردەوام
بەگەیشتن بە هیوام

ڕێی ڕاستم پیشاندەدات
بۆچاکە هانم دەدات
لەخۆم زیاتر پەرۆشە
کەدڵخۆشبم، دڵخۆشە
بۆیە بەڵێن بێت دایە
ڕەنجتنادەم بەزایە
گشت ئامۆژگاریەکانت
وتەو کردەوەکانت
دەکەم بەیاسای ژیان
ڕۆشن وەکودەم بەیان
پاشەڕۆژ کەگەورەبوم
دەڵێم پەروەردەی تۆبوم
هەوڵ وماندوبونی تۆ
منی گەیاندە ئەمڕۆ
باشترین ژن لەجیهان
لەلای من، تۆی دایەگیان.

سەردان

گوێم لێبگرن مناڵان
من کە دەچم بۆماڵان
لەگەڵ دایک و باوکی خۆم
زۆرهێمن و لەسەرخۆم
ڕێز لەخاوەن ماڵ دەگرم
بیانوی نا بەجێ ناگرم
ئەگەر منداڵیان هەبوو
دەبمە هاوڕێی زو بەزو
یاری لەگەڵدا دەکەم
وەک خۆم ئاسودەی دەکەم
کەلوپەلی ناشکێنم
لەخۆمی ناڕەنجێنم
رەوشتی سەردان وایە
دوور لەشەڕ و هەرایە.

فـەرهاد ئەحمەد بەرزنجی

رەشەبا … ستار ئەحمەد

رەشەبایەك بە گژ پەنجەرەو دیوارو
لقو پۆپی دارا دەچێ
شاعیرێك بە دیار وەنەوزی ھەڵبەستەوە
چڵی ووشەی ووشك بووەتەوە
مەلی سینەی خەریكە گیانی دەردەچێ
كەرنەڤاڵی بەھای مرۆڤە
چەپڵە لێدانی ھونەری سەرمایەدارە
رەشەبایە ئاھەنگی خەو زڕانی
سروشتو لوتكەو رێبوارە
ھەموو میوانی خوانێكین
دڵمان رۆژەو
مێشكمان ئەستێرەی خەواڵوو
سەمای ھەورەو
مانگ كەژاوەی ئارامگەی زوو
گڤەی مێشكەو
ترپەی دەنگی دەروونی شەوارەكانە
پەلكە زێڕینە كەلەپچەی
توێشووی خەمێكی سەر خوانە
گریانم بە پێكەنین دێتو
لەگەڵ سەمای نرخی خۆما
ھەنسك دەكەمە گڤەبای ئێوارەی تۆ
رووتمو بە مەرگی شەو ناسیاویت دەكڕم
گڤەی بایەو بۆ پاراستنت
دەستی نزا بۆ كام خواوەند بەرز كەمەوە
كام ساویلكەی شیعری بێزارم سەربڕم
رقم لە باسكو مەچەكم دەبێتەوە
دەستەكانم كەمەرەی خۆم دەبڕنەوە
بەڵام ھەرگیز شیعرەكانم
پاكانەو.. شاباشی پایە
ناكەنە یاوەری بەزمی
زایەڵەی ئەم گڤەی بایە

ستار ئەحمەد